

Sygn. akt. II C 217/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 maja 2015 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi II Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSR Ewa Guczyńska - Miśkiewicz

Protokolant Piotr Raś

po rozpoznaniu w dniu 22 maja 2015 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. P.**

przeciwko **Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w Ł.**

o **zapłatę**

1. **oddala powództwo;**

2. **przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi na rzecz Skarbu Państwa – Komendy Wojewódzkiej Policji w Ł. kwotę 20 zł (dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów konwojowania powoda;**

3. **nie obciąża powoda kosztami postępowania.**

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 18 lutego 2015 roku powód A. P. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od Skarbu Państwa - Aresztu Śledczego w Ł. kwoty 20.000 zł z tytułu zadośćuczynienia. W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazał, iż dochodzona kwota zadośćuczynienia wynika z niehumanitarnych warunków panujących w Areszcie Śledczym w Ł.. (pozew –k. 2)

W odpowiedzi na pozew pozwany Skarb Państwa-Areszt Śledczy w Ł. wniósł o oddalenie powództwa w całości jako bezzasadnego. W uzasadnieniu wskazano, że wszystkie cele w mieszkalne w Areszcie Śledczym w Ł. wyposażone są zgodnie z zobowiązującymi przepisami i spełniają wszelkie normy oraz zapewniają minimalny standard utrzymania higieny przez mężczyzn przebywających w zakładach karnych. (odpowiedź na pozew –k.16-21)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód przebywał w Areszcie Śledczym w Ł. od dnia 18 sierpnia 2011 roku do dnia 20 lutego 2012 roku, następnie od 20 czerwca 2012 roku do 24 kwietnia 2014 roku oraz od 4 czerwca 2014 roku do 11 września 2014 roku, a także od 17 grudnia 2014 roku do dnia 16 lutego 2014 roku. (okoliczności bezsporne, notatka służbowa-k.24-25)

Decyzją z dnia 20 czerwca 2012 roku powód przeniesiony został na okres od dnia 20.06.2012 roku do dnia 04.07.2012 roku do celi mieszkalnej o powierzchni mniejszej niż 3m² z powodu braku innych właściwych miejsc kwaterowania. Powód odmówił podpisania tej decyzji. (decyzja z dnia 20.06.2012 roku-k.43)

Kolejną decyzją z dnia 03.07.2012 rok powyższa decyzja została uchylona. (decyzja z dnia 03.07.2012 roku-k.44)

Każdy osadzony ma zapewnioną jedną ciepłą kąpiel raz w tygodniu. (okoliczność przyznana przez pozwanego)

Do odbiorników wody (umywalka i wc) znajdujących się w kąciach sanitarnych w celach mieszkalnych, dostarczana jest zimna woda. (opinia biegłego ds. instalacji sanitarnych i ciepłowniczych –k.26-39)

Każdy z osadzonych może podgrzewać wodę za pomocą grzałki lub czajnika elektrycznego. Grzałki i czajnik osadzeni otrzymują od swoich rodzin lub kupują w kantynie. Administracja zakładu wydaje grzałki jedynie osadzonym, którzy nie mają środków na nabycie grzałek we własnym zakresie. (zeznania powoda: k. 87-89)

W oknach cel mieszkalnych zamontowane są blendy. Montaż przesłon wynika z przepisów specjalnych obowiązujących dla zakładów karnych i aresztów śledczych. Blendy mają na celu zapobieganie kontaktowania się osadzonych między sobą. Konieczność zainstalowania tych przesłon wynikała przede wszystkim z zaleceń pokontrolnych sędziego penitencjarnego. Przesłony zostały zaprojektowane i wykonane zgodnie z przepisami i normami, nie ograniczają dopływu powietrza i przenikania światła do pomieszczeń. (okoliczność przyznana przez pozwanego, opinia biegłego z zakresu budownictwa –k. 66-78, opinia biegłego ds. instalacji sanitarnych i ciepłowniczych –k.26-39)

We wszystkich celach znajduje się kącik sanitarny, w części cel nie jest on całkowicie zabudowany, wejście do nich jest zasłonięte kotarą z materiału, a w części z nich drewnianą przesłoną o wysokości około pół metra. (sprawozdanie z wizytacji aresztu śledczego –k.51-63)

W celach pozwanej jednostki penitencjarnej mogą zdarzyć się lokalne zawilgocenia wynikające z warunków atmosferycznych, awarię instalacji wodociągowej, czy zalania celi przez celę znajdującą się na kondygnacji wyższej. (okoliczność przyznana przez pozwanego)

Łóżka, które zamontowane są w celach są standaryzowane i występują również w innych jednostkach penitencjarnych, jednostkach wojskowych oraz noclegowaniach. Długość łóżek wynosi 191 cm, a ich szerokość 75,5 cm. Łóżka są piętrowe, a wejście na górne części możliwe jest poprzez użycie drabinek przymocowanych do podłogi. (okoliczności przyznane przez powoda –k.87-90)

Powód nie był i nie jest zatrudniony odpłatnie w Areszcie Śledczym w Ł. i nie osiąga dochodów z tytułu pracy. (zaświadczenie k. 6; zeznania powoda: k. 55-56)

Do listopada 2012 roku w określonych godzinach tj. od 10:00-12:00 w dni robocze wyłączana jest energia elektryczna w gniazdkach (...), co uzasadnione jest oszczędnościami. (okoliczność przyznana przez pozwanego)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o zgromadzony w toku niniejszego postępowania materiał dowodowy w postaci zeznań powoda. Zeznania powoda uznano za wiarygodne jedynie w tym zakresie, w jakim nie były one sprzeczne z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie. Sąd ustalając stan faktyczny oparł się również na dokumentach złożonych przez stronę pozwaną, w tym opinii biegłych z zakresu budownictwa wydanych na potrzeby innych postępowań dotyczących warunków panujących w Areszcie Śledczym w Ł..

Oceniając okoliczności faktyczne w niniejszej sprawie, Sąd zważył, iż zgodnie z art. 227 k.p.c. przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Z kolei zgodnie z art. 229 k.p.c. nie wymagają dowodu fakty przyznane w toku postępowania przez stronę przeciwną, jeżeli przyznanie nie budzi wątpliwości. Powyższe reguły dowodzenia Sąd zastosował do okoliczności przyznanych przez obie strony w sposób nie budzący wątpliwości. Pozwany przyznał, że osadzeni w pozwanej jednostce penitencjarnej korzystają z jednej ciepłej kąpieli raz w tygodniu, w oknach cel zamontowane są blendy, zdarzają się sytuacje w których cele są zawilgocone. Powyższe okoliczności Sąd uznał za przyznane i jako takie, na podstawie cytowanych przepisów, nie wymagające dowodu.

Sąd oddalił również wniosek powoda o dopuszczenie dowodu o przeprowadzenie dowodu z przesłuchania świadka E. K. i świadka M. G.. Wniosek ten w ocenie Sądu zmierzał jedynie do nieuzasadnionego przedłużania postępowania w sytuacji, gdy warunki istniejące w pozwanej jednostce wynikają ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo jest niezasadne i podlega oddaleniu.

Podstawą prawną roszczenia powoda jest przepis art. 417 k.c. w zw. z art. 23 i 24 k.c. i art. 448 k.c.

Zgodnie z art. 417 k.c. za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa. Przepis powyższy przyjmuje, że jedynymi przesłankami odpowiedzialności Skarbu Państwa są: wykonywanie władzy publicznej niezgodnie z prawem oraz powstała z tego powodu szkoda. Przesłanką odpowiedzialności z art. 417 k.c. nie jest natomiast wina żadnego podmiotu.

Na gruncie art. 417 k.c. stwierdzić należy, że odpowiedzialność Skarbu Państwa ma miejsce wówczas, gdy wykonującemu władzę publiczną – bez względu na sposób i formę działania – można postawić zarzut działania z naruszeniem prawa. Przepis powyższy dotyczy wszelkich czynności (działania i zaniechania) związanych z wykonywaniem imperium, a więc zarówno czynności faktycznych, jak i indywidualnych rozstrzygnięć podejmowanych przy zachowaniu określonej procedury.

Przez „działanie lub zaniechanie niezgodne z prawem” należy rozumieć niezgodność z konstytucyjnie rozumianymi źródłami prawa, czyli Konstytucją, ustawami, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi oraz rozporządzeniami, a także dorobkiem prawnym Wspólnoty Europejskiej i prawem stanowionym przez Unię Europejską. Nie ulega przy tym wątpliwości, że do sfery imperium państwa należy stosowanie środków przymusu związanych z wykonywaniem kary pozbawienia wolności i środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania.

Drugą przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej na gruncie art. 417 k.c. jest szeroko rozumiana szkoda, to jest każdy uszczerbek w prawnie chronionych dobrach danego podmiotu, zarówno o charakterze majątkowym, jak i niemajątkowym. Art. 417 k.c. dotyczy zatem również odpowiedzialności Skarbu Państwa z tytułu naruszenia dóbr osobistych obywatela, co oznacza możliwość wystąpienia przez pokrzywdzonego z roszczeniem o zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę niemajątkową. Także w wyroku z dnia 2 października 2007 r. Sąd Najwyższy przyjął, że przesłanką odpowiedzialności odszkodowawczej na podstawie tego przepisu jest szkoda w rozumieniu art. 361 § 2 k.c., może nią być także zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę w wypadkach wskazanych w art. 445 i 448 k.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2007 r., II CSK 269/07, LEX nr 315849). Nie ulega przy tym wątpliwości, że poszkodowany może żądać zadośćuczynienia za doznaną krzywdę jedynie w wypadkach wskazanych w ustawie.

Zgodnie z art. 24 § 1 k.c. na zasadach przewidzianych w kodeksie pokrzywdzony może żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na cel społeczny. Zasady przyznawania przez sąd zadośćuczynienia regulują przepisy art. 445 i 448 k.c.

Powołany wyżej przepis art. 448 k.c. stanowi, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Stwierdzić należy, że dobra osobiste człowieka pozostają pod ochroną Konstytucji RP. W art. 30 Konstytucji, usytuowanym wśród przepisów o wolnościach, prawach i obowiązkach obywatela, ustawodawca stanowi, że przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych. Obowiązek ten powinien być realizowany przez władze publiczne przede wszystkim tam, gdzie Państwo działa w ramach imperium, realizując swe uprawnienia represyjne, których wykonanie nie może prowadzić

do większego ograniczenia praw człowieka i jego godności, niż to wynika z zadań ochronnych i celu zastosowanego środka (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2007 r.) Zapewnienie przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymagań demokratycznego państwa prawnego, znajdującym wyraz w normach prawa międzynarodowego. Wynika to wprost z art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19 grudnia 1966 r. (Dz.U. z 1977 r., Nr 38, poz. 167 i 169) i z art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 grudnia 1950 r., stanowiących, że każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Przytoczone zasady norm prawa międzynarodowego na gruncie prawa polskiego wyrażają art. 40, 41 ust. 4 i 47 Konstytucji.

Jak już wskazano powyżej, ochrona dóbr osobistych przysługuje oczywiście także osobom pozbawionym wolności. Przepisy Kodeksu karnego wykonawczego, jak i akty wykonawcze do nich, dotyczące wykonywania kary pozbawienia wolności i stosowania środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania, mają na celu m.in. zorganizowanie osadzonym takich warunków, w których ograniczenie ich praw osobistych następuje jedynie w niezbędnym zakresie, wyznaczonym funkcjami, jakie ma pełnić kara lub środek zapobiegawczy. Na gruncie niniejszej sprawy powód wskazał, że w Areszcie Śledczym panują warunki „niehumanitarne”. Powód wskazał, że cele są nienależycie oświetlone z powodu blend umieszczonych w oknach, które absorbują światło, a kąćki sanitarne nie zapewniają należytej intymności, ściany celi są zagrzybiałe, a wejście na górną część piętrowego łóżka jest niebezpieczne z powodu konieczności wejścia na krzesło.

Podkreślić należy, iż powód w okresie od dnia 20 czerwca 2012 roku do dnia 4 lipca 2012 roku przebywał w celi, w której powierzchnia przypadająca na jednego skazanego była mniejsza niż 3m². Okoliczność ta przyznana została przez stronę pozwaną, która jednocześnie podniosła zarzut przedawnienia roszczeń w tym zakresie. Zarzut powyższy Sąd uznał za nietrafiony, bowiem zgodnie z art. 442(1). § 1 k.c. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej czynem niedozwolonym ulega przedawnieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie obowiązanej do jej naprawienia. Jednakże termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę. Nie ulega zatem wątpliwości, iż termin przedawnienia roszczeń powoda z tytułu osadzenia go w celi przeludnionej jeszcze nie upłynął. W ocenie Sądu samo osadzenie w celi, w której na jedną osobę przypada powierzchnia mniejsza niż 3 m² nie przesądza o uznaniu, że doszło do naruszenia prawa do godności i intymności osób osadzonych w tej celi. W takich warunkach odbywania kary może wprawdzie dochodzić do sytuacji, w której godność osobista osadzonych dozna uszczerbku (np. wówczas, gdy nie ma wydzielonych miejsc do spania dla każdego osadzonego), jednakże samo niezachowanie w stosunkowo niewielkim zakresie normy powierzchniowej nie narusza tego dobra osobistego.

Co więcej, nawet jeżeli podzielić pogląd, zgodnie z którym już samo osadzenie skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w tzw. przeludnionej celi może stanowić naruszenie jego dóbr osobistych w postaci godności i prawa do intymności, to uzależnione to jest od ustaleń co konkretnych warunków osadzenia, w szczególności co tego, czy oddzielono urządzenia sanitarne od reszty pomieszczenia i zapewniono wszystkim skazanym osobne miejsca do spania (por. wyrok SN z dnia 28 lutego 2007 roku, V CSK 431/06, OSNC 2008/1/13). W niniejszej sprawie brak jest podstaw do stwierdzenia, że warunki i czas osadzenia powoda w celi, w której powierzchnia mieszkalna na jednego osadzonego była mniejsza niż 3 metry kwadratowe, skutkowały naruszeniem dóbr osobistych powoda.

Ocena, czy nastąpiło naruszenie dobra osobistego, jakim jest godność osobista, czy poczucie intymności, a zatem sfera uczuć, nie może być dokonywana wyłącznie według indywidualnej wrażliwości zainteresowanego, lecz musi mieć charakter zobiektywizowany. Należy zatem wskazać, że powód nie wykazał, aby zasadne było jego odczucie, iż warunki osadzenia w Areszcie Śledczym w Ł. naruszały jego godność osobistą. Powód nie opisał zresztą na czym konkretnie miałyby polegać owo naruszenie godności osobistej lub prawa do intymności. Należy natomiast wskazać, że z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, aby powód był pozbawiony własnego łóżka czy innych przyborów wydzielanych każdemu osadzonemu zgodnie z przepisami Kodeksu karnego wykonawczego i przepisów wykonawczych. W celach mieszkalnych, w których został osadzony powód, znajdował się kąćek sanitarny, oddzielony

od pozostałej części celi i osłonięty przed widokiem innych osób. Powód nie wykazał, aby na skutek niezgodnych z prawem działań lub zaniechań administracji AŚ w Ł. doszło do naruszenia jego godności lub prawa do intymności, np. w zakresie wykonywania czynności higienicznych czy fizjologicznych.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że udostępnianie osadzonym środków higieny czy korzystanie z ciepłej kąpeli, są regulowane w odpowiednich przepisach kodeksu karnego wykonawczego oraz w przepisach wykonawczych, a w szczególności w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno – porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U. 2003, nr 152, poz. 1493). Jak wynika z materiału zgromadzonego w sprawie pozwany Areszt Śledczy przestrzega zasad minimalnego standardu utrzymania higieny przez osadzonych przebywających w pozwanej jednostce penitencjarnej. Zgodnie z § 30 ust.3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25.08.2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno- porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz. U. 2003 Nr 152, poz. 1493) skazany korzysta co najmniej raz w tygodniu z ciepłej kąpeli. Osadzony zatrudniony przy pracach brudzących, chory według wskazań lekarza ewentualnie osadzony za zgodą Dyrektora jednostki penitencjarnej korzysta odpowiednio z częstszych kąpeli. Jak wynika z materiału zgromadzonego w sprawie obowiązek wynikający z przywoływanego przepisu § 30 ust.3 cyt. rozporządzenia jest przez pozwanego realizowany. Odmienne twierdzenia powoda w tym zakresie ostać się nie mogą zwłaszcza, że są gołosłowne. Ponadto powód otrzymuje zarówno od pozwanej jednostki jak i od rodziny paczki higieniczne, a do odbiorników wody (umywalka i wc) znajdujących się w kąciakach sanitarnych w celach mieszkalnych, dostarczana jest zimna woda. W celach dostępne są grzałki, przy pomocy których osadzeni mogą podgrzewać wodę w sposób nieograniczony, wobec czego powód może w podstawowym stopniu dbać o higienę osobistą.

W zgromadzonym materiale dowodowym nie znalazły potwierdzenia zarzuty powoda o nieodpowiednich warunkach dla osób osadzonych w jednostce i przebywaniu osadzonych w celach zgrzybiałych. Jak wynika z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, choć w celach pozwanej jednostki penitencjarnej mogą zdarzyć się lokalne zawilgocenia to przyczyny ich występowania są niezależne od pozwanego i wynikają albo z warunków atmosferycznych, albo awarii instalacji wodociągowej bądź są związane z zalaniem celi przez celę z wyższej kondygnacji. Niemniej jednak w przedmiotowej sprawie powód nie udowodnił, aby niedogodności związane z przebywaniem w zawilgoconych celach przekroczyły stopień pozwalający traktować je jako nadmierne i nieuzasadnione lub aby jego godność jako osoby ludzkiej została przez nie naruszona, dlatego też powództwo w tym zakresie podlegało oddaleniu.

Odnosząc się natomiast do zarzutu dotyczącego zamontowania przesłon okiennych, wskazać należy, że ich montaż wynika z przepisów specjalnych obowiązujących dla zakładów karnych i aresztów śledczych. Blendy mają na celu zapobieganie kontaktowania się osadzonych między sobą. Ponadto przesłony zostały zaprojektowane i wykonane zgodnie z przepisami i normami, nie ograniczają dopływu powietrza i przenikania światła do pomieszczeń.

Analiza materiału dowodowego pozwala stwierdzić, że pozwany nie dopuścił się zachowań sprzecznych z normami zawartymi w przepisach Kodeksu karnego wykonawczego, jak i aktach wykonawczych. Nawet jeżeli uznać, że warunki, jakie gwarantują osadzonym te normy, nie przypominają warunków dostępnych na wolności, to i tak nie stanowi to naruszenia dóbr osobistych osadzonych. W ocenie Sądu pozbawienie wolności w założeniu stanowi dolegliwość dla osoby skazanej. Osoba osadzona musi się liczyć z ograniczeniami i dolegliwościami związanym z wykonywaniem wobec niej kary pozbawienia wolności.

Biorąc pod uwagę przedstawione wyżej okoliczności Sąd oddalił powództwo w całości.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c., który stanowi wyjątek od zasady obciążenia strony przegrywającej wszystkimi kosztami postępowania. Sąd mając na uwadze całokształt okoliczności przedmiotowej sprawy, w szczególności sytuację życiową powoda, w tym również jego sytuację materialną, co znalazło odzwierciedlenie w zwolnieniu powoda od kosztów sądowych w całości, nie obciążył powoda kosztami postępowania.

Zgodnie z wydanym przez Sąd zarządzeniem na termin rozprawy w dniu 22 maja 2015 roku doprowadzono powoda z Aresztu Śledczego w Ł.. Komenda Wojewódzka Policji w Ł. złożyła rachunek na kwotę 20 złotych obejmujący należność

za konwojowanie. Przepis art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz. U. z 2014r., poz.1025) wskazuje katalog wydatków, do których w świetle powyższego przepisu zalicza się również wynagrodzenie należne innym osobom lub instytucjom oraz zwrot poniesionych przez nie wydatków. Koszty konwojowania na wyznaczone przez Sąd terminy rozpraw niewątpliwie należą do wydatków i dlatego należy zwrócić je instytucji, która je poniosła.

Mając powyższe na uwadze, orzeczono jak w pkt 3 wyroku.